

แนวทางการแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายหลายฉบับ โดยร่างพระราชบัญญัติฉบับเดียว

ความนำ

เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้ผ่านการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติและประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว ในเวลาต่อมาอาจเกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ อยู่ นั้น ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นโดยหลักการแล้วต้องจัดทำเป็นพระราชบัญญัติในรูปแบบของพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อจัดทำบทบัญญัติในลักษณะที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมาย ที่ใช้บังคับนั้น^๑

ทั้งนี้ ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายบางหลักการนั้นก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไข กฎหมายหลายฉบับที่มีหลักการทำนองเดียวกันหรือจำเป็นต้องแก้ไขให้สอดคล้องไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งปัญหาที่มักเกิดขึ้นก็คือ ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแยกเป็นรายฉบับ เมื่อได้มีการเสนอร่าง กฎหมายต่อรัฐสภาแล้ว หากได้มีการตั้งคณะกรรมการจำนวนหลายคนเพื่อพิจารณาร่างกฎหมาย ของแต่ละฉบับในวาระที่ ๒ ชั้นพิจารณาโดยคณะกรรมการและการพิจารณารายมาตรา ก็อาจ ส่งผลกระทบต่อ การแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของกฎหมายที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นเรื่องที่มีหลักการ ทำนองเดียวกัน รวมถึงยังส่งผลทำให้ระยะเวลาการพิจารณากฎหมายยาวนานมากขึ้นด้วย จึงมีประเด็น ข้อกฎหมายที่น่าสนใจว่า ในการปรับปรุงกฎหมายเหล่านั้น จะสามารถจัดทำเป็นกฎหมายกลางขึ้น ฉบับหนึ่งและกำหนดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ในกฎหมายกลาง ฉบับเดียวกันทั้งหมด แทนการที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายในแต่ละฉบับหรือ เป็นรายฉบับได้หรือไม่ เพียงใด

โดยประเด็นข้อกฎหมายในเรื่องดังกล่าวนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะพิเศษ (ประกอบด้วย ประธานกรรมการกฤษฎีกาทุกคณะ) ได้เคยให้ความเห็นตามที่ปรากฏในบันทึกสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา เรื่อง การวางแบบกฎหมาย (การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับโดยร่างพระราชบัญญัติ ฉบับเดียว) (เรื่องเสร็จที่ ๖๓๒/๒๕๔๘) ซึ่งเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดให้มีการประชุมเพื่อ พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในลักษณะดังกล่าว สรุปความได้ดังนี้

^๑คู่มือแบบการยกร่างกฎหมาย Legislative Drafting Manual, สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๕๕๑, หน้า ๓๗๗.

กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับโดยร่างพระราชบัญญัติฉบับเดียว จะสามารถกระทำได้อหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะพิเศษ มีความเห็นว่า โดยปกติแนวทางการตราพระราชบัญญัติของประเทศไทยที่ผ่านมา จะแยกแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเป็นรายฉบับ ไม่ว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติใดก็ตาม ก็แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินั้น ๆ ทุกฉบับแยกกัน หรือมีฉบับที่ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับก่อน ๆ ทุกฉบับ แล้วร่างขึ้นมาใหม่ โดยการร่างกฎหมายตามแนวทางเช่นนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการใช้กฎหมายและอ้างอิงกฎหมาย ซึ่งผู้ใช้กฎหมายจะได้ทราบว่าพระราชบัญญัติแต่ละฉบับมีเนื้อความในการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายอย่างไรโดยตัวพระราชบัญญัตินั้นเอง มีฉะนั้น เมื่อระยะเวลาผ่านไปผู้ใช้กฎหมายในระยะหลังอาจไม่ทราบว่าบทกฎหมายใดได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือถูกยกเลิกแล้ว เพราะเหตุที่การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัตินั้นได้กระทำอยู่ในกฎหมายอื่น นอกจากนี้ ยังอาจมีปัญหาในการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา เพราะจะต้องพิจารณาว่าจะรับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือไม่ ซึ่งหากร่างพระราชบัญญัติใดมีหลักการให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่าง ๆ หลายฉบับรวมอยู่ในร่างพระราชบัญญัติฉบับเดียว หากรัฐสภาจะไม่เห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายบางฉบับซึ่งปรากฏอยู่ในหลักการของร่างพระราชบัญญัตินั้นก็จะเป็นปัญหาในการพิจารณา

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัญหาในการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับอยู่ในกฎหมายฉบับเดียวจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความยุ่งยากในการดำเนินการและการใช้กฎหมาย แต่ก็ได้มีข้อขัดข้องในทางกฎหมายว่าจะดำเนินการตรากฎหมายฉบับเดียวโดยให้มีการแก้ไขกฎหมายอื่นมิได้แต่อย่างไร เพราะเมื่อกฎหมายที่ตราขึ้นมีผลบังคับในฐานะเป็นพระราชบัญญัติด้วยกันหรือโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจึงสามารถใช้แทนที่เนื้อความเดิมที่เป็นพระราชบัญญัติอื่นได้ และได้เคยมีการดำเนินการอยู่บ้างแล้วในกฎหมายไทย ตัวอย่างเช่น

(๑) การแก้ไขถ้อยคำ เช่น รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒ “มาตรา ๓ นามประเทศนี้ให้เรียกว่า ประเทศไทย และบทแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นใด ซึ่งใช้คำว่าสยาม ให้ใช้คำว่า ไทย แทน” เป็นต้น

(๒) การยกเลิกกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งยกเลิกพระราชบัญญัติ จำนวน ๔๗ ฉบับ โดยบัญญัติท้ายพระราชบัญญัตินั้นเป็นต้น^๖

รวมทั้งมีการดำเนินการอยู่ในกฎหมายต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น กลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่งได้มีการแก้ไขกฎหมาย ๓ วิธีการ กล่าวคือ

- (๑) ตรากฎหมายฉบับใหม่แทนที่กฎหมายเดิมโดยตรง ซึ่งตรงกับวิธีการของประเทศไทย
- (๒) ตรากฎหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ให้มีผลเป็นการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฉบับอื่น

^๖นอกจากนี้โปรดดู พระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับซึ่งใช้บังคับในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๙ พระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่ให้ศาลพลเรือนเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติและที่ให้ศาลทหารพิจารณาคดีซึ่งเกี่ยวกับความผิดอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่หมดความจำเป็นหรือซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๕๘.

ที่อาจเกี่ยวข้องกับกฎหมายใหม่นั้นด้วย แต่นักกฎหมายเห็นว่าแม้สะดวกต่อผู้ร่างกฎหมาย แต่ก็ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการใช้กฎหมาย เพราะผู้ใช้กฎหมายอาจไม่ทราบว่ากฎหมายใดบ้างที่แก้ไขกฎหมายนี้

(๓) ตราบกฎหมายฉบับเดียวเพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายหรือบทบัญญัติกฎหมายหลายฉบับ จะมีบทบัญญัติสั้น ๆ ว่าให้แก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายตามที่กำหนดในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ (Schedule) ซึ่งในบัญชีท้ายดังกล่าวนี้จะแยกกันระหว่างบัญชีท้ายที่มีผลเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติอื่นทั้งฉบับหรือเฉพาะบางมาตรา กับบัญชีท้ายที่มีผลเป็นการแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอื่น โดยบัญชีท้ายที่มีผลเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติอื่นทั้งฉบับหรือเฉพาะบางมาตราจะระบุว่าให้ยกเลิกพระราชบัญญัติที่ปรากฏในบัญชีท้ายนี้

ซึ่งเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยหากรัฐสภาเห็นชอบกับการเสนอกฎหมายในลักษณะนี้ก็จะผลใช้บังคับเป็นกฎหมายและเป็นรูปแบบที่ใช้ในการอ้างอิงต่อไปได้

ข้อพิจารณาต่อมา การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับโดยร่างพระราชบัญญัติฉบับเดียว ควรมิชอบเขตในการดำเนินการอย่างไร

สำหรับข้อพิจารณาดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะพิเศษ มีความเห็นว่า โดยที่การแก้ไขกฎหมายหลายฉบับในกฎหมายฉบับเดียวนั้นมีข้อจำกัดในการใช้บังคับและในการพิจารณาของรัฐสภา ดังกล่าวข้างต้น การดำเนินการในรูปแบบการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับโดยกฎหมายฉบับเดียว ควรมิชอบเขตในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) การแก้ไขกฎหมายหลายฉบับโดยกฎหมายฉบับเดียว ควรดำเนินการเมื่อการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีหลักการร่วมกันเป็นหลักการเดียว ซึ่งจะมีผลทำให้การแก้ไขบทบัญญัติต่าง ๆ เป็นไปโดยอยู่ในแนวทางเดียวกันหรือมีข้อความในลักษณะเดียวกันได้ทั้งหมดแม้จะเป็นการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งรัฐสภาเห็นชอบและประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว หรือการจัดทำร่างพระราชบัญญัติเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยบทบัญญัติทั้งหมดที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมจะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่มีข้อความไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ทำให้เนื้อหาสาระของการแก้ไขเพิ่มเติมจึงเป็นอย่างเดียวกัน เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้นจากศาล ซึ่งควรจะกำหนดหลักเกณฑ์

เช่นเดียวกันในกฎหมายทุกฉบับ กรณีดังกล่าวก็สามารถกำหนดเป็นหลักการอยู่ในกฎหมายฉบับเดียว และให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ให้มีข้อความการทำงานเดียวกันทั้งหมดได้

สำหรับการแก้ไขกฎหมายบางเรื่องที่มีข้อแตกต่างกันในรายละเอียดของเนื้อหาในบทบัญญัติ แม้ว่าหลักการที่เป็นวัตถุประสงค์หลักจะเป็นอย่างเดียวกัน เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งมีความจำเป็นต้องบัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นในกฎหมายแต่ละฉบับแตกต่างกันตามหลักการและเนื้อหาที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะของกฎหมายแต่ละฉบับนั้น กรณีเช่นนี้ก็ไม้อาจแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายทุกฉบับ รวมอยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกันได้ เพราะอาจต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของกฎหมายในรายละเอียด ที่แตกต่างกัน และมีความจำเป็นต้องพิจารณาเป็นรายฉบับว่าการแก้ไขนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา ของกฎหมายเฉพาะเรื่องนั้นเพียงใดหรือไม่

(๒) การตรากฎหมายเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับในกฎหมายฉบับเดียวกันนั้น ควรเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะของกฎหมายที่เป็นกฎหมายกลางที่รวมการแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับ มิใช่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับหนึ่งแล้วให้มีบทบัญญัติ เป็นการแก้ไขกฎหมายอื่นๆ ด้วย

ส่วนรูปแบบของร่างพระราชบัญญัตินั้น เห็นว่า ควรกระทำด้วยความจำเป็นและไม่ใช้ทุกกรณีไป ประกอบกับหากจะมีการเสนอร่างในลักษณะนี้ขึ้นมาแล้ว ก็จะมีปัญหาให้พิจารณาแบบการร่างกฎหมาย ตั้งแต่การตั้งชื่อร่างพระราชบัญญัติที่เหมาะสม การเขียนหลักการ การเขียนคำปรารภ การลำดับมาตรา และเรียบเรียงเนื้อหา การกำหนดรัฐมนตรีผู้รักษาการ การอ้างอิงกฎหมาย และการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลัง คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะพิเศษ จึงยังไม่กำหนดแบบไว้เป็นการทั่วไป แต่หากมีร่างกฎหมายแล้ว ก็จะพิจารณากำหนดแบบเป็นรายกรณีต่อไป

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในกระบวนการตรากฎหมาย ฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้มีอำนาจตรากฎหมาย ดังนั้น การวางแบบของพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติควรมีรูปแบบเป็นอย่างไร รวมทั้ง การยอมรับให้มีการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับในกฎหมายฉบับเดียวหรือไม่ย่อมอยู่ในอำนาจของ ฝ่ายนิติบัญญัติที่เป็นผู้กำหนดด้วย ดังนั้น ข้อเสนอของคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะพิเศษ จึงเป็นเพียง ความเห็นเบื้องต้นที่เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการในการตรากฎหมายลักษณะ ดังกล่าว และโดยที่ร่างกฎหมายจะเกี่ยวข้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติและอ้างอิง พระราชบัญญัติอื่นอีกหลายฉบับ ฉะนั้น เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสนอกฎหมายและผู้ใช้กฎหมาย เห็นภาพรวมของหลักการและขอบเขตของการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในลักษณะนี้ ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติจึงควรจัดทำ “บันทึกประกอบร่างกฎหมาย” แนบไปกับร่างพระราชบัญญัติฯ ด้วยทุกขั้นตอน และจัดพิมพ์ควบคู่ไปกับการประกาศใช้เป็นกฎหมายในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้ผู้ใช้ กฎหมายจะได้ทราบหลักการ ความเป็นมา และบทบัญญัติของกฎหมายที่ถูกแก้ไขเพิ่มเติม ทำงานเดียวกับ แนวทางการเสนอร่างกฎหมายของต่างประเทศซึ่งก็ได้จัดทำบันทึก (Explanatory Note หรือ Exposé des motifs) อีกส่วนหนึ่งต่างหากจากตัวร่างกฎหมาย ซึ่งเอกสารดังกล่าวจะระบุเหตุผลของการเสนอกฎหมาย ต่อฝ่ายนิติบัญญัติ รวมทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมาย กลไกกฎหมายที่ต้องการ และอธิบายแต่ละมาตรา อย่างสั้น ๆ

บทสรุป

จากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะพิเศษ ดังกล่าว นั้น ย่อมเห็นได้ว่า การจะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับโดยร่างพระราชบัญญัติฉบับเดียว สามารถที่จะกระทำได้เพราะเมื่อกฎหมายที่ตราขึ้นมีผลบังคับในฐานะเป็นพระราชบัญญัติด้วยกันหรือโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจึงสามารถใช้แทนที่เนื้อความเดิมที่เป็นพระราชบัญญัติอื่นได้ แต่ก็ควรที่จะดำเนินการเฉพาะกรณีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนั้นมีหลักการร่วมกันเป็นหลักการเดียวเท่านั้น อาทิ การจัดทำร่างพระราชบัญญัติเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เช่น การแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อสันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ ผู้แทนนิติบุคคล หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคล ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย โดยไม่ปรากฏว่ามีกรกระทำหรือมีเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น^๓ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง^๔ เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ เป็นต้น แต่สำหรับการแก้ไขกฎหมายบางเรื่องที่มีความแตกต่างกันในเรื่องรายละเอียดของเนื้อหาในบทบัญญัติ แม้ว่าหลักการที่เป็นวัตถุประสงค์หลักจะเป็นอย่างเดียวกัน กรณีเช่นนี้ก็ไมอาจแก้ไขกฎหมายทุกฉบับรวมอยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกันได้ นอกจากนี้ การตรากฎหมายเพื่อแก้ไขกฎหมายหลายฉบับในกฎหมายฉบับเดียวกันนั้น ควรเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะของกฎหมายที่เป็นกฎหมายกลางที่รวมการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ มิใช่เป็นการแก้ไขกฎหมายฉบับหนึ่งแล้วให้มีบทบัญญัติเป็นการแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ด้วย

ในส่วนแบบของกฎหมายในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับโดยร่างพระราชบัญญัติเดียวนั้น อาจพิจารณาได้จากแบบการตรากฎหมายฉบับเดียวเพื่อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายหรือบทบัญญัติกฎหมายหลายฉบับของกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ (Common Law) กล่าวคือ นอกจากชื่อพระราชบัญญัติและกำหนดวันใช้บังคับแล้ว จะมีเพียงบทบัญญัติสั้น ๆ ว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายตามที่กำหนดในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ซึ่งในบัญชีท้ายดังกล่าวนี้จะระบุชื่อพระราชบัญญัติอื่นที่จะแก้ไขเพิ่มเติมและรายการที่จะแก้ไขเพิ่มเติมเรียงตามลำดับตัวอักษรด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและไม่มีปัญหาต่อการบังคับใช้กฎหมายในอนาคต **๑**

^๓คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙-๒๐/๒๕๕๖ เรื่อง พระราชบัญญัติปฎิ พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๗๒/๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง มาตรา ๔๐ (๕) และมาตรา ๓๐ หรือไม่ .

^๔รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง บัญญัติว่า

“ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด”.